

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Trestněprávní odpovědnost učitelek mateřských škol

Vypracoval: Hana Urbanová
Vedoucí práce: Bc. Mgr. Jiří Pletka

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Trestněprávní odpovědnost učitelek mateřských škol jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 26. 3. 2014

.....

Hana Urbanová

Děkuji vedoucímu práce Bc. Mgr. Jiřímu Pletkovi za cenné rady a připomínky, které mi při tvorbě bakalářské práce poskytl.

Dále děkuji všem učitelům/kám a ředitelům/kám z mateřských škol, kteří/é věnovali chvíli svého času na vyplnění mého dotazníku.

Také bych chtěla poděkovat své rodině, která mi byla při psaní bakalářské práce velkou oporou.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá trestněprávní odpovědností u učitelek mateřských škol. Jsou zde popsány základní pojmy vztahující se k právu obecně a k právu potřebnému ve školské profesi. Je zde rozebráno i právo trestní, které popisuje především to, jaké sankce mohou učitelům/kám v případě trestného činu či přestupku hrozit. V praktické části bakalářské práce jsem řešila, zda učitelé/ky mateřských škol jsou dosti informováni/é o právních předpisech a na základě toho, zda ví, co jim hrozí v případě porušení zákona. Práce také obsahuje návrh, jak by měly být pracovnice v mateřské škole chráněny před případnými právními problémy.

Klíčová slova: Právo, školské právo, právní odpovědnost, trestní odpovědnost

Abstract

This bachelor thesis deals with criminal liability for kindergarten teachers. There are described basic concepts related to general law and laws which are in need with the educational profession. Thesis analyzed also a criminal law and mainly describes the penalties which teachers could get in case of a crime or misdemeanor. In the practical part thesis deals with the kindergartens teachers and their knowledge of the law and if they know what they are at risk in case of a breach of the school laws. This thesis also includes recommendations how workers should be in kindergarten protected from potential legal problems.

Key words: Law, educational law, legal responsibility, criminal liability

Obsah	
Úvod	- 7 -
TEORETICKÁ ČÁST	- 8 -
1 PRÁVO	- 8 -
1.1 Pojem	- 8 -
1.2 Funkce práva	- 8 -
1.3 Prameny práva	- 9 -
1.4 Právní odvětví.....	- 10 -
2 ŠKOLSKÉ PRÁVO	- 11 -
2.1 Zákony a vyhlášky týkající se mateřských škol	- 11 -
2.2 Vzdělávací programy	- 13 -
2.3 Dokumentace v mateřské škole	- 14 -
3 PRÁVA A POVINNOSTI	- 14 -
3.1 Práva a povinnosti zákonných zástupců	- 15 -
3.2 Příklady situací v mateřské škole ve vztahu pedagog X rodič, dítě	- 16 -
4 BEZPEČNOST A OCHRANA DĚTÍ	- 16 -
5 PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST	- 17 -
5.1 Protiprávní jednání.....	- 17 -
5.2 Protiprávní stav	- 18 -
6 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST	- 18 -
6.1 Příklady případů, kdy byl/a souzen/a učitel/ka mateřské školy	- 19 -
PRAKTICKÁ ČÁST	- 21 -
7 CÍL VÝZKUMU	- 21 -
7.1 Předpoklady	- 21 -
7.2 Metody výzkumu.....	- 21 -
8 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU	- 22 -
8.1 Vyhodnocení předpokladů	- 29 -
9 JAK BY MĚLY BÝT PRACOVNICE V MATEŘSKÉ ŠKOLE CHRÁNĚNY PŘED PŘÍPADNÝMI PRÁVNÍMI PROBLÉMY	- 33 -
Závěr	- 36 -
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	- 38 -
11 SEZNAM PŘÍLOH	- 40 -

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je Trestněprávní odpovědnost učitelů mateřských škol. Toto téma jsem si vybrala na základě rozhovorů se spolužačkami, které přišly s tím, že učitelka zavřela dítě do skladu, zapomněla na něj a odešla s dětmi ven. Dítě ve skladu křičelo, bouchalo a snad na následky tohoto vypětí zemřelo. Zajímalo mě, jak byl tento případ řešen. I když jsem výsledek tohoto případu nenašla, našla jsem další případy, které byly soudně šetřeny. Proto jsem se začala zajímat o to, co vlastně učitelům/kám v mateřské škole hrozí, když spáchají trestní čin či přestupek, ač z vlastního zapříčinění nebo z nešťastné náhody.

V teoretické části se v první řadě věnuji právu obecně. Co je to právo, jakou funkci má právo, jaké jsou prameny práva a jak se rozdělují na právní odvětví. V další části se zabývám školským právem. Jaké zákony a vyhlášky se vztahují k mateřské škole, podle jakých vzdělávacích programů se mateřská škola musí řídit a jakou dokumentaci mají za povinnost v mateřské škole vyplňovat. Dále se zde zabývám právy a povinnostmi, jak pedagogických pracovníků, tak i zákonných zástupců dětí. Je zde uvedeno několik příkladů z praxe, jak by se měl/a učitel/ka zachovat v nejrůznějších situacích, jako je například mlčenlivost před dítětem, které neví, že je adoptované. V další části jsem se věnovala bezpečnosti. Kolik dětí připadá na jednu učitelku, aby to bylo bezpečné a v mezích zákona. V závěru teoretické části se zabývám právní a trestní odpovědností. Co nám hrozí, jak můžeme být stíháni, když spácháme trestný čin či přestupek. Na úplném konci je popsáno několik situací z praxe, kdy byly, ale i nebyly, souzeny učitelky z mateřských škol.

V praktické části bylo mým hlavním cílem zjistit, zda učitelé/ky mateřských škol jsou dosti informováni/é o právních předpisech školského práva a na základě toho, zda ví, co jim hrozí v případě porušení zákona. Výzkum se týkal jak učitelů/ek, tak i ředitelů/ek mateřských škol. Náhodně byl dotazník zaslán několika mateřským školám v České republice.

V třetí části mé bakalářské práce jsem se věnovala návrhu, jak by mohly být pracovnice v mateřské škole chráněny před případnými právními problémy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PRÁVO

1.1 Pojem

Pojem právo nemá jasnou definici a nejde jej jednoznačně popsat. Právo je zkoumáno v mnoha rovinách, např.: v rovině normativní, sociální, axiologické, mocenské a informační. Právo rozlišujeme do dvou skupin, na právo objektivní a právo subjektivní. (1)

Právo objektivní obsahuje soubor norem, pravidel chování, které jsou uznávány státem. Tato pravidla jsou závazná, což znamená, že i když se někomu daná pravidla nelíbí a má na ně jiný názor, musí je respektovat. Pravidla jsou státem vynutitelná a každý se jimi musí řídit. (2)

Právo subjektivní obsahuje míru možného chování v souladu s právem objektivním. (2)

1.2 Funkce práva

Právo je pro lidi zdrojem informací, na jehož základě se lidé, instituce a státní orgány orientují a rozhodují v nejrůznějších situacích. Právo zasahuje do nejrůznějších odvětví. Je důležitou složkou při řízení státu. Má funkci kontrolní, kdy sleduje, zda společenské chování je v souladu s objektivním právem a zda není potřeba uplatnit nějakou sankci. (3)

Dále má funkci výchovnou, kdy má seznámit, poučit lidi, jak se mají chovat v právních vztazích. Podle Spirita (2010, s. 18) „Právo něco nařizuje, něco doporučuje, něco ponechává nám občanům na naší vůli. A tak podle čl. 2 odst. 4 Ústavy ČR, potažmo čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, „každý občan může činit vše, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit to, co zákon neukládá“. Na rozdíl např. od státních orgánů, „které mohou činit jen to a jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon“ (čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR).“

1.3 Prameny práva

Prameny práva chápeme jako právní formy, v nichž je zahrnuto právo. Tyto formy nám pomáhají odlišovat pravidla chování dle práva od běžných pravidel chování. Mezi prameny práva patří:

- Právní obyčej
- Soudní nebo správní precedenty
- Normativní smlouvy
- Normativní právní akty (3)

Normativní právní akty jsou základním a největším pramenem práva. Tyto normy se zaměřují na celou skupinu nejrůznějších případů a na neurčitý počet lidí. Musíme je odlišovat od individuálních právních aktů, které se zabývají konkrétními případy. (4)

Právní řád vychází ze dvou kritérií:

Postavení orgánu, který normu vydal, v soustavě státních orgánů. Zde rozlišujeme původní a odvozené normativní právní akty. Původní jsou právní akty zákonodárných orgánů.

- a) *„Ústava a ústavní zákony, jež jsou přijímány podle čl. 39 Úst oběma komorami Parlamentu ČR.*
- b) *Zákony, jež přijímá Poslanecká sněmovna s tím, že určité funkce v rámci schvalovacího řízení přísluší Senátu a prezidentu republiky.*
- c) *Zákonná opatření, jež přijímá Senát v době, kdy Poslanecká sněmovna nevykonává svoje pravomoci. Zákonné opatření musí vycházet z vládního návrhu a na nejbližším zasedání Poslanecké sněmovny musí být dodatečně schváleno, jinak pozbývá další platnosti.*
- d) *Obecně závazné vyhlášky obecních a městských zastupitelstev a obecně závazné vyhlášky krajů, vydávané v mezích územní a věcné působnosti těchto orgánů podle Ústavy ČR.*

Odvozené jsou normativní akty orgánů výkonných a orgánů státní správy.

- a) *Vládní nařízení, kdy vláda ČR má ústavou dané generální zmocnění vydávat k zákonům prováděcí nařízení, blíže konkretizují jejich ustanovení.*

- b) Vyhlášky, popř. další obecně závazné předpisy ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy. Vyhlášky lze vydávat pouze na základě výslovného zmocnění určitým zákonem.
- c) Vyhlášky, popř. další předpisy České národní banky, vydávané na základě zmocnění zákonem.
- d) Nařízení obcí a krajů jako normativní právní akty přenesené působnosti.“ Janků (2008, s. 9)

Stupeň právní síly daného normativního aktu, který určuje závislost normativních právních aktů. Nižší akt závisí na vyšším aktu. Normativní akty se dělí podle stupně právní síly.

- a) Ústava a ústavní zákony
- b) Zákony a zákonná opatření
- c) Vládní nařízení
- d) Vyhlášky ministerstev, ústředních orgánů státní správy a ČNB
- e) Obecně závazné vyhlášky zastupitelstev
- f) Nařízení obcí a krajů (4)

1.4 Právní odvětví

Právní odvětví je rozděleno do třech skupin, které mají společné rysy a principy. Dělí se na veřejné a soukromé právo, na hmotné a procesní právo a na právo mezinárodní a vnitrostátní. (3)

Právo veřejné obsahuje normy zaměřené na právnické osoby, které zastupují státní moc, jež pracují v zájmu občanů. Do veřejného práva patří:

- Správní právo
- Finanční právo
- Trestní právo
- Ústavní právo (3)

Právo soukromé se zabývá vztahy mezi občany státu. Jejich vztah je na úrovni rovnosti, dochází k němu například smluvní dohodou. Do práva soukromého patří:

- Občanské právo
- Obchodní právo
- Rodinné právo (3)

Pracovní právo je jedno z odvětví, které obsahuje předpisy, jak z veřejného, tak soukromého práva. Veřejné právo nám upravuje minimální mzdu a soukromé právo nám udává pracovní smlouvu. Důležitým pramenem pracovního práva je zákoník práce č. 262/2006 Sb. (3)

Právo hmotné obsahuje právní normy, které určují povinnosti a pravidla chování lidí v právním vztahu. (3)

Právo procesní obsahuje právní normy, které se využívají v případě, kdy je porušeno hmotné právo a je třeba přejít k vynucení chování v právních vztazích. (3)

Mezinárodní právo určuje vztahy mezi státy nebo státy a mezinárodními organizacemi. Vnitrostátní právo určuje vztahy subjektů v daném státě. (3)

Škol a školských zařízení se dotýká většina právních odvětví. Například pracovní právo, kdy ředitel/ředitelka školy přijímá zaměstnance na určitou pozici. Dále trestní právo, jelikož je učitel/ka zodpovědný/á za bezpečnost dítěte. Na základě správního práva přijímá ředitel/ka dítě do školy.

2 ŠKOLSKÉ PRÁVO

*„Přestože hlavní pracovní náplň pedagogů tvoří výchova a vzdělávání dětí, které docházejí do mateřské školy nebo školní družiny, měli by učitelé i vychovatelé vědět, jaké právní normy v České republice existují a jak se vztahují k jejich profesi. Ostatně **neznalost zákona neomlouvá.**“* Těthalová (2013, s. 22)

Školské právo není samostatné právní odvětví, ale jedná se o právní předpisy (normy), které se uplatňují ve školách a školských zařízeních.

2.1 Zákony a vyhlášky týkajících se mateřských škol

Platné zákony

- č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona, ve znění pozdějších předpisů
- č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů

- č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů
- č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních a preventivní výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů
- č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
- č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- č. 89/1995 Sb., státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů
- č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů
- č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů
- č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů

Vyhlášky

- Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání
- Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
- Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování
- Vyhláška č. 364/2005 Sb., o vedení dokumentace škol a školských zařízení a školní matriky a o předávání z dokumentace škol a školských zařízení a ze školní matriky
- Vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy

- Vyhláška č. 55/2005 Sb., o podmínkách organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání
- Vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativních
- Vyhláška č. 108/2005 Sb., o výchovných a ubytovacích zařízeních a o školských účelových zařízeních
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (5, 6)

2.2 Vzdělávací programy

Všechna školská zařízení jsou povinna řídit se podle systému vzdělávacích programů. Na základě tohoto systému se uskutečňuje vzdělávání. Mezi vzdělávací programy patří:

Národní program vzdělávání, který zpracovává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Program je projednáván s vybranými odborníky z vědy a praxe, s odborovými orgány, příslušnými organizacemi a s kraji. Poté se předkládá vládě k projednání. Vláda předkládá program ke schválení Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu. Tento dokument rozpracovává cíle vzdělávání a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, aby bylo dosaženo cílů. Ministerstvo zveřejňuje vždy program tak, aby byl zpřístupněn každému. (6)

Rámcové vzdělávací programy (RVP), které vydává ministerstvo po projednání s příslušnými ministerstvy, jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů, hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků, stanovení výše finančních prostředků přidělovaným školám ze státního rozpočtu (stanovení výše krajských normativů pro různé obory vzdělání) a pro tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů.

Seznam RVP, které se vydávají:

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

RVP GV – Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání

RVP SOV – Rámcový vzdělávací program (programy) pro střední odborné vzdělávání

RVP – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání

RVP – Rámcový vzdělávací program pro jazykové vzdělávání (6)

Školní vzdělávací program (ŠVP) vytváří každá škola či školské zařízení samo v souladu s RVP pro daný obor vzdělání. Vydává ho ředitel/ka školy nebo školského zařízení. Škola či školské zařízení má povinnost ŠVP zveřejnit, aby měl každý možnost nahlédnout a seznámit se s obsahem programu. Kdokoliv může do ŠVP nahlédnout a činit si z něj opisy a výpisy. Za určitou cenu v místě lze obdržet i kopii ŠVP nebo jeho části. (6)

2.3 Dokumentace v mateřské škole

Každá mateřská škola si musí vést určitou dokumentaci, do níž patří:

- rozhodnutí o zápisu do školského rejstříku a o jeho změnách a doklady uvedené v § 147,
- evidenci dětí – školní matriku,
- doklady o přijímání dětí ke vzdělávání, o průběhu vzdělávání a jeho ukončování,
- vzdělávací programy podle § 4 až 6,
- zprávy o vlastním hodnocení školy,
- školní řád,
- záznamy z pedagogických rad,
- knihu úrazů a záznamy o úrazech dětí, popř. lékařské posudky,
- protokoly a záznamy o provedených kontrolách a inspekční zprávy,
- personální a mzdovou dokumentaci, hospodářskou dokumentaci a účetní evidenci a další dokumentaci stanovenou zvláštními předpisy, např. v § 50 a 52 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. (5)

3 PRÁVA A POVINNOSTI

Každý pedagog by měl vědět, jaká má práva a povinnosti, ale měl by také vědět, jaká práva a povinnosti se vztahují směrem k rodině a dítěti. Mezi základní právní předpisy, které by měl znát a respektovat pedagog i rodič patří Listina základních práv a svobod a Úmluva o právech dítěte. (5)

Listina základních práv a svobod je uveřejněna ve Sbírce zákonů pod č. 2/1993 Sb., a obsahuje šest hlav. V hlavě druhé v článku 10 a 12 můžeme nalézt, že každý má právo na své soukromí a že do něj nesmí nikdo zasahovat. Dále ve čtvrté hlavě v článku 32 můžeme nalézt práva vztahující se k rodině a dítěti. (5)

Úmluva o právech dítěte je uveřejněna ve Sbírce zákonů pod č. 104/1991 Sb., a byla ratifikovaná v roce 1991. Je založena na čtyřech základních principech:

- Právo na život a přežití
- Právo na rozvoj
- Právo na ochranu
- Participační právo (právo na účast) (5)

Všichni bychom si měli uvědomovat, že dítě má právo na život, na jméno, právo žít s oběma rodiči nebo právo na své soukromí, které by měl každý respektovat. Jak pedagogové, tak rodiče, ale i jiní lidé, kteří se dostávají do styku s dítětem, by měli mít na paměti hlavně zájem dítěte. (5)

Další právní předpisy, které se zabývají vztahem mezi rodiči a dítětem, a o kterých by měli všichni pedagogové a rodiče vědět jsou zákon o rodině, občanský zákoník, občanský soudní řád, mezinárodní smlouvy uzavřené k řešení rodinných a dalších občanskoprávních vztahů mezi občany, zákon o sociálně-právní ochraně dětí, trestní předpisy a přestupkový zákon. (5)

3.1 Práva a povinnosti zákonných zástupců

Zákonný zástupce dítěte má právo být informován o vzdělávání dítěte. K důležitým rozhodnutím ve vzdělávání má nárok se vyjádřit. V oblasti vzdělávání dítěte má právo se informovat a poradit se se školou. (5)

Zákonný zástupce musí ohlídat řádnou docházku dítěte do mateřské školy. Když ho ředitel/ka vyzve k návštěvě mateřské školy v souladu s řešením vzdělávání dítěte, musí se dostavit. Má za povinnost informovat mateřskou školu o změně zdravotního stavu dítěte či obtížích, které by mohly ovlivnit další vzdělávání. Při nepřítomnosti dítěte musí zákonný zástupce doložit důvod v souladu s podmínkami ve školním řádu. Musí poskytnout údaje a jejich změny ve školní matrice, které jsou důležité při vzdělávání dítěte nebo při jeho bezpečnosti. (5)

Nedodržují-li se tyto povinnosti, může být uložena sankce, která je určena v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích nebo v trestním zákoně č. 140/1961 Sb. (5)

3.2 Příklady situací v mateřské škole ve vztahu pedagog X rodič, dítě

V mateřské škole se objevuje mnoho důležitých situací, které musíme řešit a měli bychom vědět, co jako pedagogové ze zákona smíme či musíme a co ne.

Prvním příkladem je osvojené dítě, které přišlo do mateřské školy a neví o tom, že si ho jeho rodiče osvojili. Na tu tuto situaci bychom si měli dát veliký pozor, protože dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí máme povinnost zachovávat mlčenlivost. Není stanovena žádná doba ani věk dítěte, kdy mu tuto informaci sdělit a záleží jen a jen na rodičích, kdy se rozhodnou dítě s touto situací seznámit. Zda porušíme povinnost o mlčenlivosti, dopouštíme se přestupku dle zákona č.200/1990 S., o přestupcích a mohla by nám být uložena pokuta v hodnotě až 10 000 Kč. (5)

Dalším příkladem, který se nám v mateřské škole může objevit je ten, když si pro dítě přijde rodič pod vlivem alkoholu nebo drog. V tomto případě je dítě v ohrožení a neměli bychom ho rodiči předat. Neví-li si pedagog s rodičem rady, má právo dle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdější předpisů, zavolat si policii s žádostí o pomoc a oni jsou povinni požadovanou pomoc poskytnout. Strážník je pak povinen zajistit situaci tak, aby nedošlo k přestupku nebo trestnému činu. Dále by pedagog měl zjistit, zda si pro dítě nemůže přijít druhý rodič nebo jiná pověřená osoba. V případě, že si pro dítě nemůže přijít někdo jiný, měl by pedagog kontaktovat orgán sociálně-právní ochrany dětí (obecní úřad, obecní úřad s rozšířenou působností). (5)

Možná situace, která nám může nastat, je když nám do školky přijde zbité (týrané) dítě. Jakmile pedagog zjistí, že bylo dítěti ublíženo má ze zákona podle § 10 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právně ochraně dětí oznamovací povinnost. Neoznámení případu týraného, zneužívaného či jinak ubližovaného dítěte se dopouštíme přestupku podle § 28 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. (5)

4 BEZPEČNOST A OCHRANA DĚTÍ

Bezpečnost a ochrana dětí je jednou z nejdůležitějších věcí, na kterou by se měl učitel/ka zaměřit a hlavně dát si na ni velký pozor. Jak bylo psáno v článku Učitelských novin (2006): „učitelka je pořád jednou nohou v kriminále.“

Mateřská škola musí zajistit bezpečnost dětí, přihlížet k fyziologickým potřebám, zajistit podmínky pro zdravý vývoj dítěte a předcházet vzniku sociálně patologických jevů. (5)

Dle § 5 vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání vykonává právnická osoba dohled nad dítětem od doby, kdy pedagogický pracovník převzal dítě od zákonného zástupce nebo pověřené osoby až do doby, kdy jej opět předá zpět. Pověření osoby musí být písemně vystaveno zákonným zástupcem. Vyhláška dále zajišťuje bezpečnost tím, že při pobytu mimo místnost mateřské školy připadá na jednoho pedagogického pracovníka nanejvýš 20 dětí nebo 12 dětí, když jsou ve třídě zařazeny děti se zdravotním postižením. Ředitel/ka může ve výjimečných případech daný počet zvýšit, ale jen o 8 dětí a v druhé situaci o 11 dětí. Při situacích zvýšeného počtu dětí nebo při různých činnostech náročných na bezpečnost může ředitel/ka určit dalšího pedagogického pracovníka nebo výjimečně jinou zletilou osobu. (6)

5 PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST

Právní odpovědnost můžeme rozdělit na protiprávní jednání a protiprávní stav. (3)

5.1 Protiprávní jednání

Protiprávním jednáním se rozumí zakázané lidské chování ohrožující společenské zájmy a vztahy, které jsou právně chráněny. Protiprávní jednání rozdělujeme na trestný čin, správní delikt, disciplinární delikt, soukromoprávní delikt. (3)

Znaky trestného činu jsou napsány v trestním zákoně. Abychom mohli říct, že jde o trestný čin, musí splňovat dvě podmínky. A to, že čin musí být nebezpečný pro společnost a musí vykazovat znaky uvedené v trestním zákoně. Na základě trestního zákona může soud uložit trest odnětí svobody, obecně prospěšné práce, ztrátu čestných titulů a vyznamenání, ztrátu vojenské hodnosti, zákaz činnosti, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci, vyhoštění a zákaz pobytu. Soud může nařídít i ochranná opatření, ale musí být upravena trestním zákonem. (3)

Správní delikt je protiprávní jednání lidí, které škodí společnosti. Rozdělujeme ho na přestupky, jiné správní delikty fyzických osob a na správní delikty právnických a fyzických osob postihované bez ohledu na zavinění. Sankce za přestupek jsou mnohem mírnější než sankce za trestný čin. U přestupku se nemůže nikdy nařídít trest odnětí

svobody. Může být ale uloženo napomenutí, pokuta, zákaz činnosti a propadnutí věci.
(3)

Disciplinární delikt je porušení určitého chování, které je založené na plnění povinností vycházejících z právních vztahů. V tomto případě může být uložena důtka, veřejná důtka nebo snížení platu. (3)

Soukromoprávní delikt je založen na právní odpovědnosti mezi dvěma lidmi. Když delikvent nesplní povinnost, tak subjektu vznikne újma. (3)

5.2 Protiprávní stav

Spočívá v určitých případech, kdy byl protiprávním jednáním narušen určitý stav nebo vyvolána škoda. Právo proto může subjektu uložit povinnost, aby způsobená újma byla odstraněna nebo nahrazena, aniž tento stav nezpůsobil. (3)

6 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST

Je to odpovědnost za trestné činy. Smyslem trestní odpovědnosti je povinnost pachatele splnit trest, který mu byl uložen na základě zákona. Trestné činy patří mezi nejtěžší protiprávní jednání. Čtyřmi skupinami znaků můžeme popsat skutkovou podstatu trestného činu a to objektem, objektivní stránkou, subjektem a subjektivní stránkou. (3)

Objektem trestného činu jsou vztahy, na kterých společnosti záleží a chrání je trestní zákon. Za porušení nebo ohrožení hrozí trest. Systém zvláštní části trestního zákona je upraven dle charakteru objektů trestných činů. A to na trestné činy proti životu a zdraví, proti svobodě a lidské důstojnosti, proti majetku, proti lidskosti a proti míru, trestné činy obecně nebezpečné, trestné činy narušující občanské soužití, trestné činy proti rodině a mládeži, proti republice, proti pořádku ve věcech veřejných, trestné činy hospodářské, trestné činy proti brannosti a civilní službě a trestné činy vojenské.
(3)

Objektivní stránka trestného činu se skládá z jednání, jež můžeme rozumět jako projev pachatele ve vnějším světě. Dále se skládá z následku, který můžeme chápat jako následek nějakého činu, jako například při vraždě je následkem usmrcená osoba. Třetím bodem je příčinný vztah mezi jednáním a následkem. Kdy na základě jednání dochází k následku. (3)

Subjektem trestného činu je osoba, která svým chováním spáchala trestní čin. Za trestní čin může být souzena jen fyzická osoba, která je v době spáchání trestného činu příčetná a dovršila věku patnácti let. Pachatel, kterému nebylo patnáct let, není trestně odpovědný. V případě, že pachateli už bylo patnáct let, ale ne osmnáct, je souzen jako mladistvý, zde je upravena trestní odpovědnost a její stíhání. (3)

Subjektivní stránka trestného činu se zabývá formou zavinění. Rozlišujeme dvě formy a to úmyslné zavinění a zavinění z nedbalosti. Při úmyslném zavinění pachatel ví, co udělal, ví, že svým chováním porušil zákon. Při zavinění z nedbalosti pachatel nemá v úmyslu svým jednáním způsobit daný následek. Nedbalost můžeme rozdělit ještě na vědomou a nevědomou. V případě vědomé nedbalosti pachatel ví, co může svým chováním způsobit, ale spoléhá na to, že k porušení trestného činu nedojde. O nevědomou nedbalost jde, když pachatel neví, co svým chováním může způsobit. (3)

6.1 Příklady případů, kdy byl/a souzen/a učitel/ka mateřské školy

Den čarodějnic, takový pěkný svátek plný masek, ale i ohňů. V mateřské škole Korycanská v Praze 8 se 26. dubna 2005 stala nehoda. Na Den čarodějnic, který se slavil v mateřské škole, přišla do třídy holčička v převleku čarodějnice s velkou parukou. Paní učitelky měly ve třídě tematicky zapálené svíčky a nešťastnou náhodou paruka na holčičky hlavě vzplála. Učitelky oheň co nejrychleji uhasily. Jedna z učitelek se věnovala dětem a druhá se věnovala zraněné dívce. Byla zavolána sanitka, která holčičku odvezla s popáleninami na ruku, krku a části zad. Rodiče zraněné holčičky zažalovali obě učitelky a ředitelku mateřské školy jako odpovědnou osobu. V tomto případě byla ředitelka mateřské školy odsouzena na dvanáct měsíců s podmínkou na zkušební dobu tří let. Učitelky byly odsouzeny na jedenáct měsíců se zkušební dobou na třicet měsíců. (8)

Dalším tragickým případem je případ učitelky z mateřské školy v Dolní Cerekvi. Při vycházce na nedalekém hřišti, kde si děti hrály, spadla na hlavu šestileté dívce železná branka. Dívka na následky zranění zemřela. Učitelka byla odsouzena k šesti měsícům vězení s podmínkou odkladem na rok. Důvodem soudu bylo, že učitelka nekontrolovala a nezabezpečila dostatečně prostor hřiště. (9)

Třetím případem, kdy byla souzena učitelka, je případ z Hradce Králové, kdy učitelka hlídala děti v podnapilém stavu. Policie jí při dechové zkoušce naměřili 2,6

promile a lékaři jí v krvi potvrdili 2,31 promile alkoholu. Učitelce byl uložen trest čtyři měsíce odnětí svobody podmíněně odložený na osmnáct měsíců. Byl jí také uložen zákaz pedagogické činnosti s nezletilými dětmi na dva roky. (10)

Strašným případem, za který nebyla učitelka nijak souzena, je událost v mateřské škole v Bílině. Paní učitelka nevydržela ustavičný pláč čtyřleté holčičky a zavřela ji do skladu. Dle psychologů učitelka porušila výchovná a i bezpečnostní pravidla. V tomto případě si rodiče stěžovali zřizovateli mateřské školy i České školní inspekci. Jejich důvodem bylo, že dívka trpí psychosomatickými problémy. Tento případ byl vyřešen jen tím, že učitelka byla přemístěna do jiné třídy. S tímto se Česká školní inspekce spokojila. (11)

Opět jedno nepřijatelné chování pedagogického personálu, které se stalo v Petrovicích na Ústecku. Zde personál řešil dětské zlobení a hluk lepicí páskou přes pusy. Psychologickým vyšetřením se potvrdilo, že tyto praktiky se skutečně staly. V tomto případě hrozilo učitelkám až tři roky vězení za týrání dětí. (12)

PRAKTICKÁ ČÁST

7 CÍL VÝZKUMU

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, zda učitelé/ky mateřských škol jsou dosti informováni/é o právních předpisech školského práva a na základě toho zda ví, co jim hrozí v případě porušení zákona.

7.1 Předpoklady

1. Učitelé/ky mateřských škol nebudou mít povědomí o tom, co jim hrozí, když spáchají trestný čin či přestupek v souvislosti s výkonem jejich práce.
2. Učitelé/ky mateřských škol, které mají bakalářské či magisterské vzdělání jsou více informováni/é o právních předpisech než učitelé/ky, kteří/ré mají středoškolské pedagogické vzdělání.
3. Učitelé/ky mateřských škol, kteří/ré jsou zároveň řediteli/kami, jsou více informováni/y o právních předpisech, než učitelé/ky, kteří/é tuto funkci nevykonávají.

7.2 Metody výzkumu

Pro výzkumné šetření byla použita metoda dotazníku a šlo tedy o kvantitativní výzkum. Dotazník byl strukturovaný a anonymní. Byl určen společně pro učitele/ky a ředitele/ky mateřských škol a byl náhodně zaslán 30 mateřským školám v České republice. Z 236 pedagogických pracovníků, kteří v těchto mateřských školách pracují, vyplnilo dotazník 116. To znamená, že návratnost dotazníku byla 49%. Z 30 mateřských škol vyplnilo dotazník jen 8 učitelů/ek, kteří/é jsou zároveň řediteli/kami.

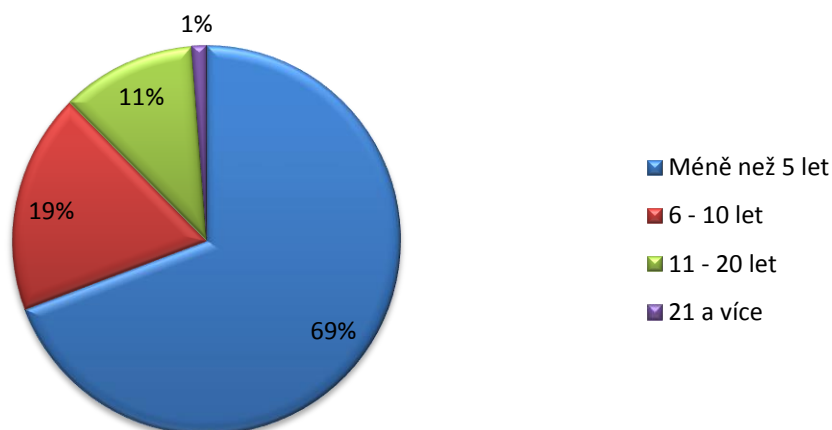
8 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU

Otázka č. 1: Jak dlouhá je Vaše pedagogická praxe?

Z výsledku můžeme vyčíst, že dotazník vyplnili převážně učitelé/ky, kteří s touto profesí teprve začínají. 69% učitelů/ek má pedagogickou praxi méně než 5 let, 19% učitelů/ek učí 6 – 10 let, 11% učí 11 – 20 let a 1% učitelů/ek je v praxi 21 a více let.

Graf č. 1

Jak dlouhá je Vaše pedagogická praxe

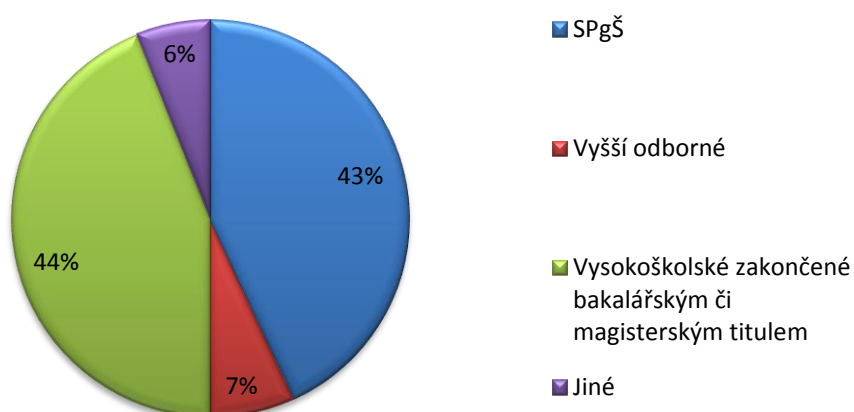

Otázka č. 2: Jaké máte ukončené vzdělání?

Většina učitelů/ek má buď vysokoškolské vzdělání, což je 44% dotázaných, nebo střední pedagogickou školu 43%. Vyšší odbornou školu má 7% učitelů/ek, ale stále se objevují v mateřských školách učitelé/ky 6%, kteří nemají vzdělání v daném oboru.

Graf č. 2

Jaké máte ukončené vzdělání

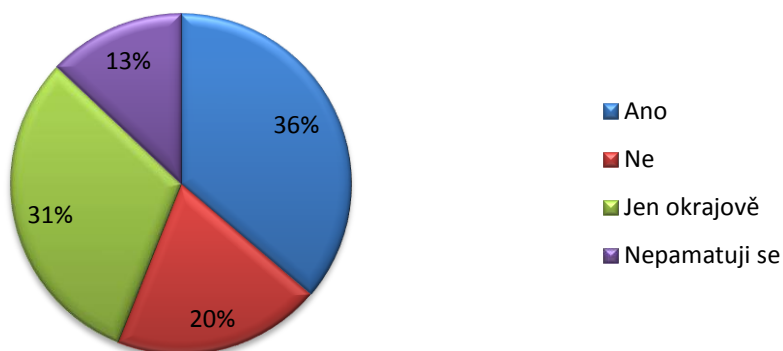

Otázka č. 3: Seznámili Vás při studiu na škole učitelé se zákonem a s právními předpisy týkající se školské profese?

Z výsledku na tuto odpověď můžeme zjistit, že školy informují své studenty o zákonech a právních předpisech. Myslím si ale, že je to pořád nízký výsledek, protože seznámení s právními předpisy je velice důležité pro budoucí povolání. U vyhodnocení předpokladu číslo dvě můžeme pak vidět, jaký je rozdíl na středních pedagogických školách a vysokých školách.

Graf č. 3

Seznámili Vás při studiu na škole učitelé se zákonem a právními předpisy týkající se školské profese

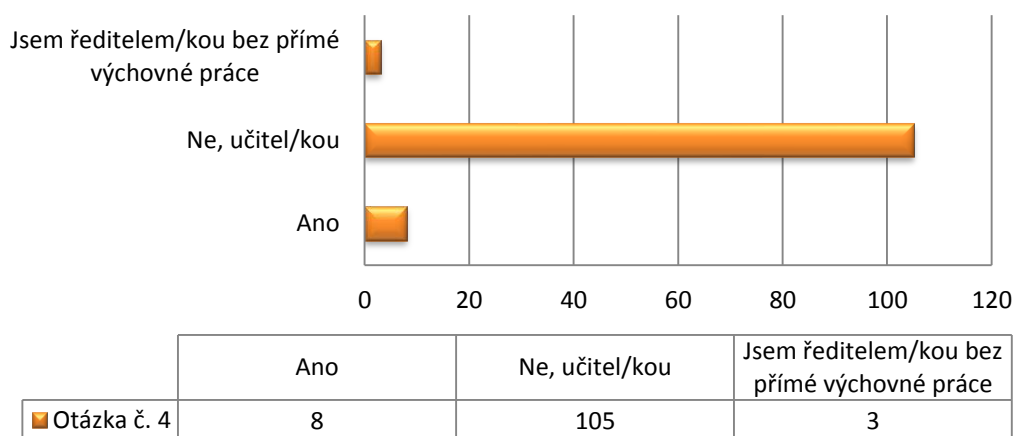

Otázka č. 4: Jste učitelem/kou a zároveň ředitelem/kou?

Ze 116 respondentů tento dotazník vyplnilo 10% (11 lidí) ředitelů/lek. Z toho 8 ředitelů/ů vykonává přímou výchovnou práci a 3 respondenti vykonávají jen funkci ředitele/ky. Zbýlých 90% vykonávají funkci učitele/ky.

Graf č. 4

Jste učitelem/kou a zároveň ředitelem/kou

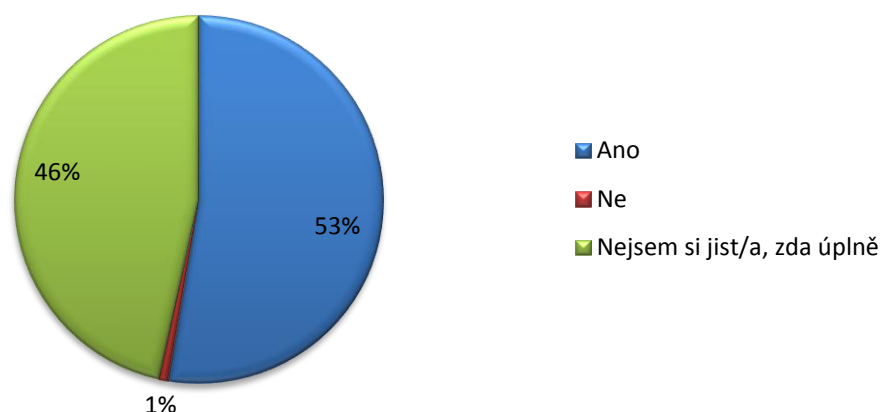
	Ano	Ne, učitel/kou	Jsem ředitelem/kou bez přímé výchovné práce
■ Otázka č. 4	8	105	3

Otázka č. 5: Znáte svá práva a povinnosti, která se týkají učitele/ky mateřské školy?

Více než polovina dotázaných 53% zná svá práva a povinnosti. Naopak 46% respondentů si není jista, znalostí svých práv a povinností. I když tyto práva a povinnosti by měl každý znát.

Graf č. 5

Znáte svá práva a povinnosti, které se týkají učitele/ky mateřské školy

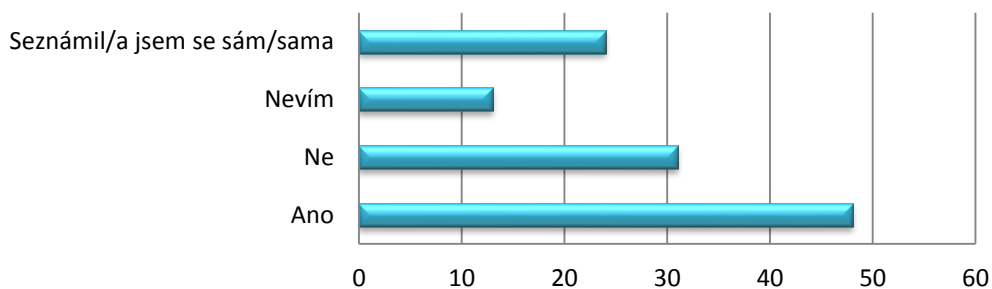

Otázka č. 6: Seznámil Vás při nástupu do mateřské školy někdo se zákony, právy a povinnostmi týkající se Vaší pozice učitele/ky či ředitele/ky?

Zde můžeme vidět, že jen méně než polovinu dotázaných při nástupu do zaměstnání seznámili s jejich právy a povinnostmi. Ze zákona je každý ředitel/ka povinen/a své nové zaměstnance seznámit s jejich právy a povinnostmi a tím pádem by mělo být číslo u odpovědi „ano“ mnohem větší.

Graf č. 6

Seznámil Vás při nástupu do MŠ někdo se zákony, právy a povinnostmi týkající se Vaší pozice učitele/ky či ředitele/ky

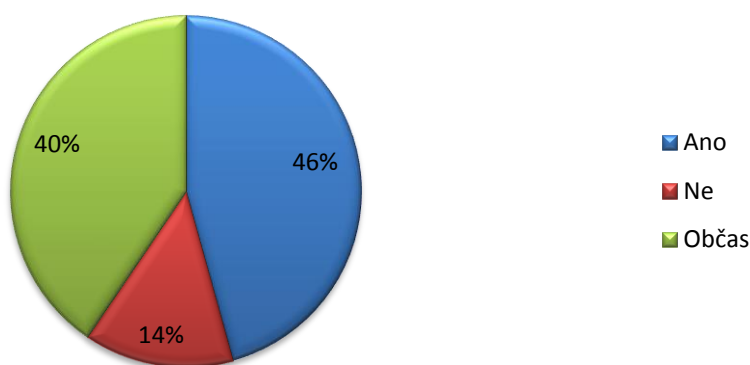
	Ano	Ne	Nevím	Seznámil/a jsem se sám/sama
■ Otázka č. 6	48	31	13	24

Otázka č. 7: Zajímáte se sám/sama o nové zákony, právní předpisy či změny, které se týkají Vaší pozice učitele/ky či ředitele/ky?

Většina učitelů/ek či ředitelů/ek se vždy 46% nebo alespoň někdy 40% zajímají, seznamují s novými právními předpisy, které jsou důležité pro jejich profesi. Čtrnáct procent dotázaných, i když je to jejich povinností, se o nové právní předpisy nezajímají.

Graf č. 7

Zajímáte se sám/sama o nové zákony, právní předpisy či změny, které se týkají Vaší pozice učitele/ky či ředitele/ky

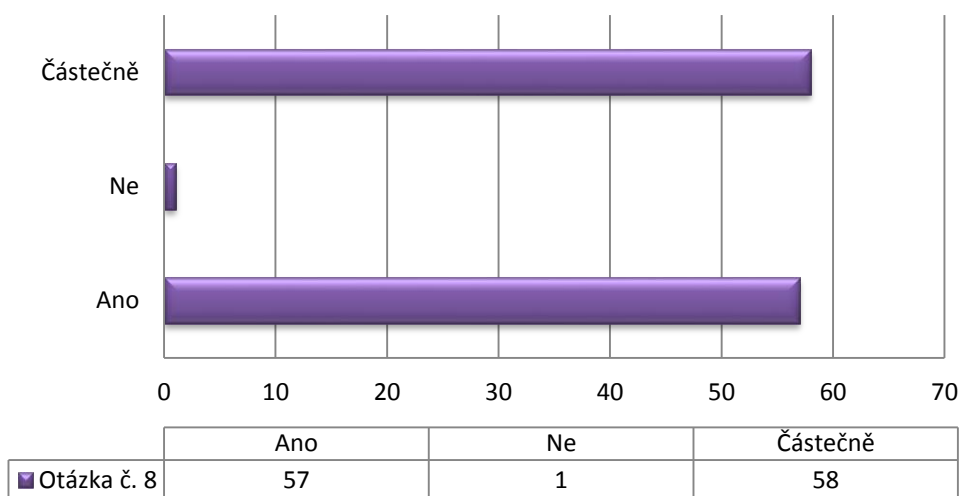

Otázka č. 8: Znáte práva a povinnosti dětí a jejich zákonných zástupců?

Opět většina učitelů/ek zná práva a povinnosti dětí a jejich zákonných zástupců nebo se s nimi alespoň částečně seznámili, i když by je měli znát úplně, jako svá práva a povinnosti.

Graf č. 8

Znáte práva a povinnosti dětí a jejich zákonných zástupců

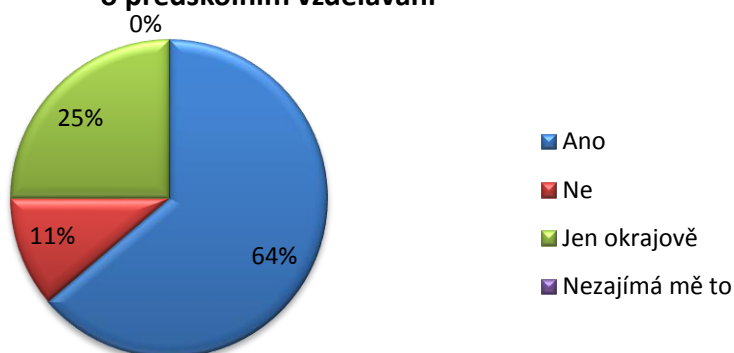

Otázka č. 9: Setkal/a jste se někdy se zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a s vyhláškou č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání?

S důležitými právními předpisy, které se týkají mateřských škol a jsou jedny z nejdůležitějších, se seznámilo 64% dotázaných a 25% se s nimi seznámilo jen okrajově. Ale stále je vysokým číslem 11% dotázaných, kteří se s těmito právními předpisy neseznámili vůbec.

Graf č. 9

Setkal/a jste se někdy se zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a s vyhláškou č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání

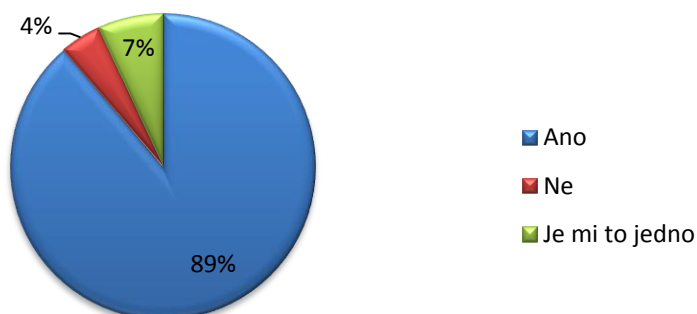

Otázka č. 10: Chtěl/a byste být více informován/a o nových zákonech a právních předpisech týkajících se školství od svého zaměstnavatele ať osobním přístupem či nějakým kurzem?

I když většina učitelů/ek se seznamuje s novými právními předpisy sama, tak i 89% učitelů/ek by bylo pro to, kdyby je někdo s novými právními předpisy seznamoval pravidelně. Zbylé 4% nemají zájem o to být seznamovány s novými právními předpisy a 7% je to jedno.

Graf č. 10

Chtěl/a byste být více informován/a o nových zákonech a právních předpisech týkajících se školství od svého zaměstnavatele ať osobním přístupem či nějakým kurzem

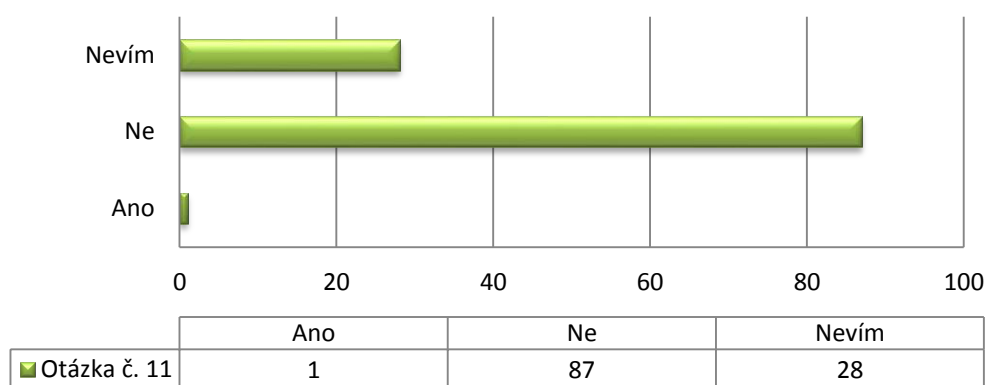

Otázka č. 11: Porušil/a jste zákon nebo dopustil/a jste se nějakého přestupku na základě neznalosti zákona a právních předpisů v souladu s výkonem Vaší práce?

I v případě jednoho člověka, můžeme na základě této otázky vidět, že je důležité znát právní předpisy, ačkoli si někdy myslíme, že je to pro nás učitele nedůležité a že se nemůže nic stát. I když převážná část vyplnila, že neporušily zákon nebo že se nedopustily přestupku, je tu 28 lidí, kteří si tím nejsou úplně jistí.

Graf č. 11

Porušil/a jste zákon nebo dopustil/a jste se nějakého přestupku na základě neznalosti zákona a právních předpisů v souladu s výkonem Vaší práce

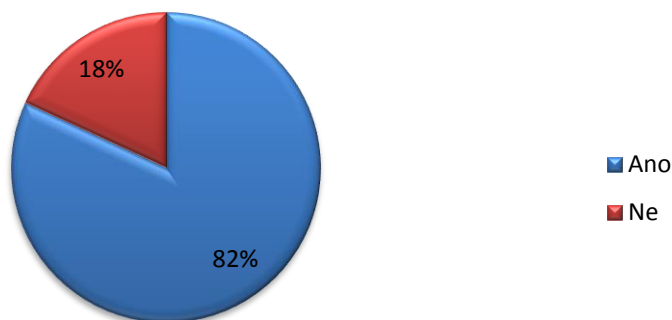

Otázka č. 12: Víte, co dělat, když si pro dítě přijde rodič v podnapilém stavu nebo pod vlivem drog a není k sehnání jiná odpovědná osoba za dítě?

Přestože 82% učitelů/ek je vysoké číslo, jsou tu stále někteří/ré, kteří/ré nevědí co v této situaci dělat. Je tu stále 18% dotázaných, kteří neví, co by v této situaci dělali. Ze zákona by to měl vědět každý, aby nedošlo k přestupku.

Graf č. 12

Víte, co dělat, když si pro dítě přijde rodič v podnapilém stavu nebo pod vlivem drog a není k sehnání jiná odpovědná osoba za ní

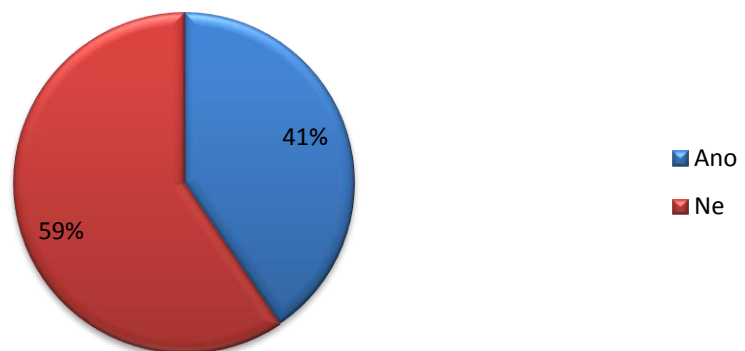

Otázka č. 13: Víte, co Vám hrozí v případě, že vyzradíte dítěti, že je adoptované nebo osvojené?

Větší polovina dotázaných 59% ví, co jim v tomto případě hrozí, ale stále je tu 41%, kteří to neví, přestože se s touto situací můžeme určitě setkat a měli bychom tuto informaci vědět všichni.

Graf č. 13

Víte, co Vám hrozí v případě, že vyzradíte dítěti, že je adoptované nebo osvojené

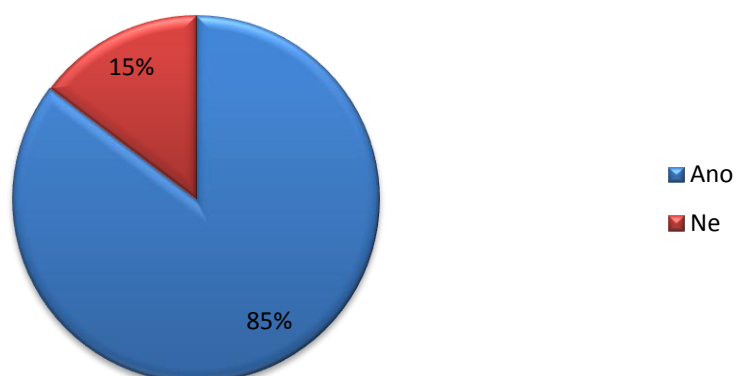

Otázka č. 14: Zajímáte se, co Vám může hrozit v případě ohrožení zdraví dítěte, spáchání přestupku apod.?

Můžeme vidět, že většina dotázaných se zajímá o to, jaký postih je čeká v případě ohrožení dítěte nebo spáchání přestupku.

Graf č. 14

Zajímáte se, co Vám může hrozit v případě ohrožení zdraví dítěte, spáchání přestupku apod.

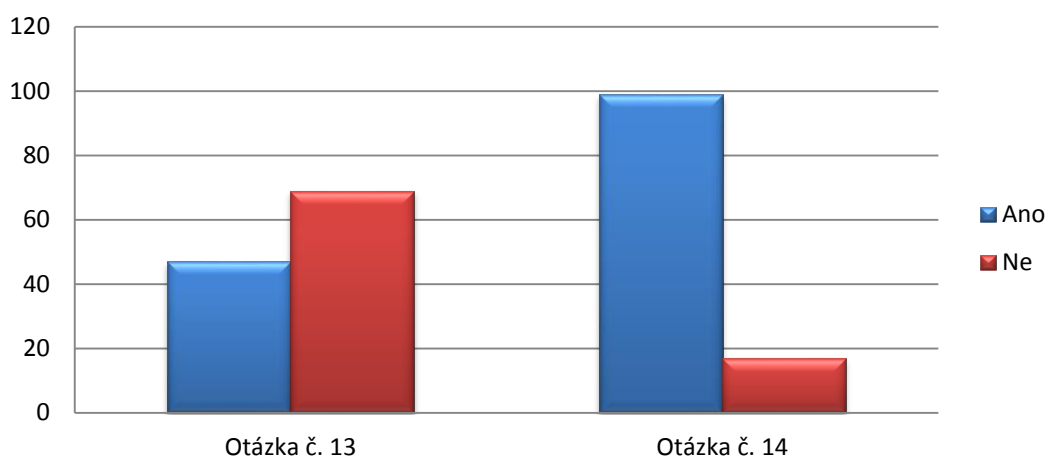
8.1 Vyhodnocení předpokladů

Předpoklad č. 1: Učitelé/ky mateřských škol nebudou mít povědomí o tom, co jim hrozí, když spáchají trestný čin či přestupek v souvislosti s výkonem jejich práce.

Tento předpoklad se nepotvrdil. Na základě otázky č. 14 se učitelé/ky zajímají o to, co jim hrozí, když spáchají trestný čin či přestupek. Nemůžeme, ale potvrdit do jaké míry dané povědomí mají, jelikož na otázku č. 13 59% (69 lidí) dotázaných odpovědělo, že neví, co jim hrozí, když vyzradí dítěti, že je adoptované. Výzkum nám tedy ukazuje, že učitelé/ky se zajímají o to, co jim hrozí a uvědomují si rizika své profese, ale už se nezaměřují na konkrétní situace a případy.

Graf č. 15

Předpoklad č. 1: Učitelé/ky mateřských škol nebudou mít povědomí o tom, co jim hrozí, když spáchají trestný čin či přestupek v souvislosti s výkonem jejich práce.

Předpoklad č. 2: Učitelé/ky mateřský škol, které mají bakalářské či magisterské vzdělání jsou více informovaní/é o právních předpisech než učitelé/ky, kteří/ré mají středoškolské pedagogické vzdělání.

Na základě výsledků průzkumu, můžeme vidět na grafu č. 16, že učitelé/ky, kteří/ré studovali/y vysokou školu byli/y při studiu více informováni/ny než učitelé/ky, kteří/ré mají vystudovanou střední pedagogickou školu. Průzkum nám tedy ukazuje, že učitelé/ky s vysokoškolským vzděláním jsou po studiu více informováni/y o právních předpisech než učitelé/ky se střední pedagogickou školou.

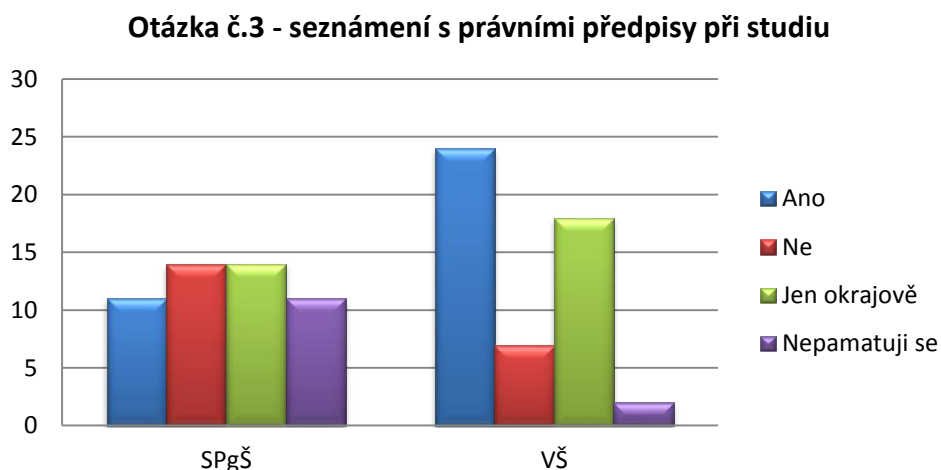
U grafu č. 17, který se vztahuje k otázce číslo pět, můžeme vidět opačnou situaci. V tomto případě, ač s nemalým rozdílem, znají více svá práva a povinnosti učitelé/ky se střední pedagogickou školou než učitelé/ky s vysokoškolským vzděláním.

V případě grafu č. 18, který se se vztahuje k otázce číslo osm, nám průzkum ukazuje, že znají práva a povinnosti dětí a jejich zákonných zástupců více učitelé/ky se střední pedagogickou školou než učitelé/ky s vysokoškolským vzděláním.

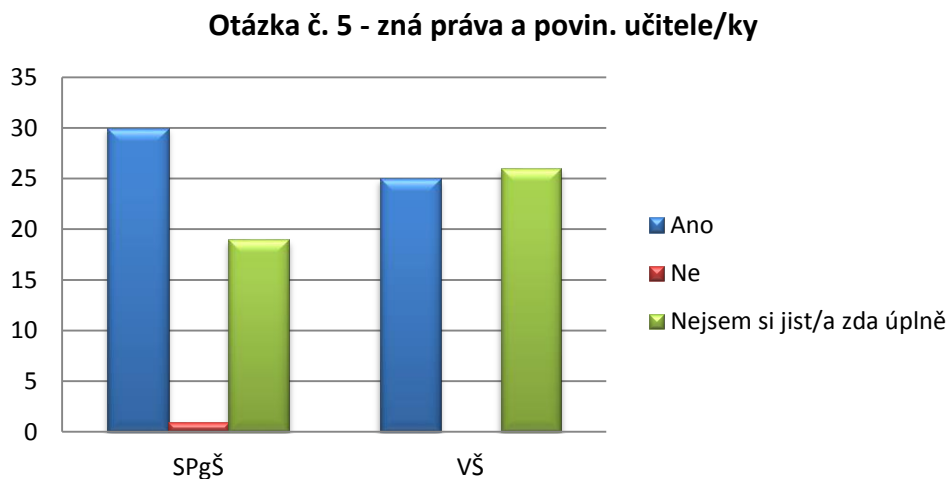
U grafu č. 19, který se vztahuje k otázce číslo devět, nám výsledek průzkumu ukazuje, že více znají zákon a vyhlášku naopak učitelé/ky s vysokoškolským vzděláním.

Průzkum nám tedy ukazuje, že ani jedna skupina není jednoznačně informovaná o právních předpisech. V mnoha případech jsou alespoň částečně informované obě dvě skupiny, ale v celkovém pohledu informovanosti nemůžeme říct, která je informována víc. Tento předpoklad se tedy nepotvrdil.

Graf č. 16

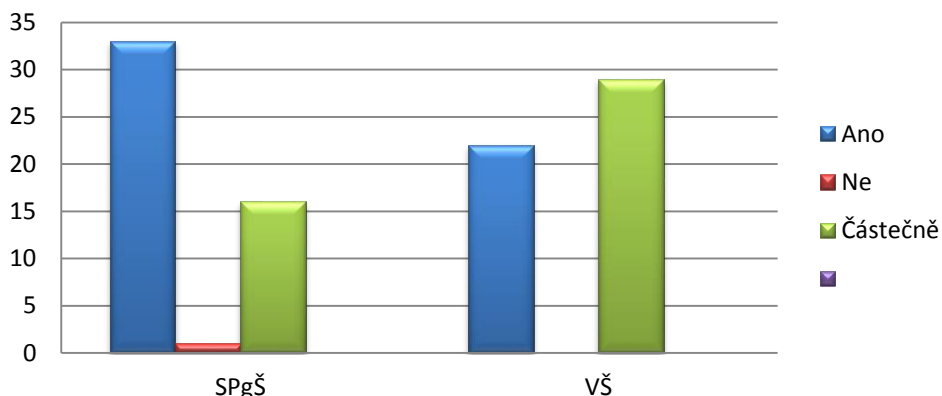

Graf č. 17

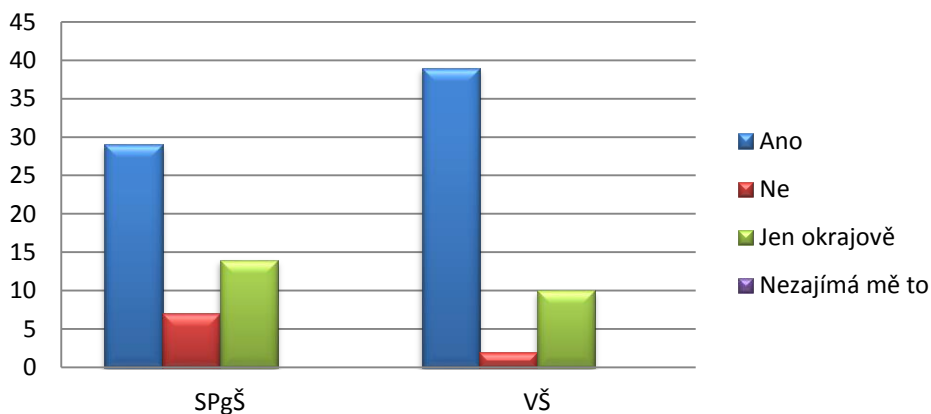
Graf č. 18

Otázka č. 8 - zná práva a povin. dětí a zákon. zástupců

Graf č. 19

Otázka č. 9 - seznámení se zákonem č. 563/2004 Sb., a vyhláškou č. 14/2005 Sb.

Předpoklad č. 3: Učitelé/ky mateřských škol, kteří/ré jsou zároveň řediteli/kami, jsou více informováni/y o právních předpisech, než učitelé/ky, kteří/é tuto funkci nevykonávají.

Tento předpoklad nelze vyhodnotit z důvodu, že ze 116 respondentů vyplnilo dotazník jen 8 učitelů/ek, kteří/ré jsou zároveň řediteli/kami. Z výsledků průzkumu můžeme ale usuzovat, že ředitelé/ky jsou dosti informovaní/né o právních předpisech. U otázek, tabulka č. 1 - 4, můžeme vidět, že právní předpisy znají a že se o ně zajímají. I přesto většina z nich by byla ráda více informována o nových právních předpisech, buď osobním přístupem od zaměstnavatele, nebo nějakým kurzem.

Tabulka č. 1 Zná práva a povinnosti učitele/ky v mateřské škole

Ot. č. 5 Práva a povinnosti učitele/ky	Ano	Ne	Nejsem si jist/a, zda úplně
Ředitelé/ky	7	0	1

Tabulka č. 2 Zajímají se sami o nové zákony a právní předpisy

Ot. č. 7 Zajímáte se sám o nové zákony	Ano	Ne	Občas
Ředitelé/ky	8	0	0

Tabulka č. 3 Zná práva a povinnosti dětí a zákonných zástupců

Ot. č. 8 Práva a povinnosti dětí a zákonných zástupců	Ano	Ne	Částečně
Ředitelé/ky	7	0	1

Tabulka č. 4 Seznámil se se zákonem č. 563/2004 Sb. a vyhláškou č. 14/2005 Sb.

Ot. č. 9 Zákon č. 563/2004 Sb. a vyhláška č. 14/2005 Sb.	Ano	Ne	Jen okrajově	Nezajímá mě to
Ředitelé/ky	8	0	0	0

NÁVRH

9 JAK BY MĚLY BÝT PRACOVNICE V MATEŘSKÉ ŠKOLE CHRÁNĚNY PŘED PŘÍPADNÝMI PRÁVNÍMI PROBLÉMY

Jak ochránit učitele/ky v mateřské škole před případnými právními problémy, které mohou nastat v nejrůznějších situacích, jako je špatné zabezpečení hřiště a následný úraz nebo úmrtí dítěte, nenahlášení týraného dítěte nebo nedodržení soudního rozhodnutí? Učители/ce může hrozit například to, že z nějakého důvodu buď na ní, nebo celkově na mateřskou školu podají rodiče žalobu.

Proto bych vytvořila systém, který by pomohl učitele/ky více chránit před případnými právními problémy. Systém bude určen stávajícím pedagogickým a nepedagogickým pracovníkům a dále bude určen pro nové pedagogické a nepedagogické zaměstnance.

Pedagogičtí pracovníci

Pedagogičtí pracovníci projdou školením, které zajistí ředitel/ka, která by měla mít přehled o všech právních předpisech. Popřípadě může školení zařídit zástupce/kyně mateřské školy. Pedagogičtí pracovníci budou proškoleni ze základů práva, školského práva, pracovního práva a z právních předpisů, které musí uplatňovat. Noví pedagogičtí zaměstnanci budou proškoleni ve všech zmiňovaných bodech a stávající pedagogičtí zaměstnanci jen v problematických právních bodech.

Základy práva

Pedagogičtí zaměstnanci budou informováni jen o důležitých bodech práva. Co je to vlastně právo, jaká je jeho funkce, na jaká právní odvětví se dělí a co je to právní subjektivita, která se vztahuje k mateřské škole. Zaměstnanci budou, také proškoleni v oblasti bezpečnosti BOZP. Toto školení provede zástupce/kyně mateřské školy s novými pedagogickými pracovníky.

Školské právo

Toto školení bude obsahovat zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Budou projednávány jen části, které se týkají předškolního vzdělávání. Školení dále bude obsahovat zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Budou projednávány části, jako rozsah přímé pedagogické

činnosti, další vzdělávání apod. Dále se bude řešit vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání. Zde budou projednány všechny body vyhlášky: Podrobnosti o podmínkách provozu MŠ, podrobnosti o organizaci MŠ, počty přijatých dětí ve třídách MŠ, přerušeni nebo omezení provozu MŠ, stravování dětí, péče o zdraví a bezpečnost dětí – počet dětí na jednoho pedagogického pracovníka, úplata za předškolní vzdělávání v MŠ, přechodná ustanovení, zrušovací ustanovení a účinnost. Dále bude řešena vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů. Toto školení provede ředitel/ka mateřské školy s novými pedagogickými pracovníky.

Pracovní právo

S pracovním právem se seznámí sám nový pedagogický pracovník, který ale jednotlivé body projde s ředitelem/kou před podepsáním pracovní smlouvy.

Právní předpisy

Důležitým právním předpisem, o kterém bude školení, je sociálně právní ochrana dětí, do kterého spadá zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, zákon č. 401/1964 Sb., občanský zákoník a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Tímto školením projdou všichni pedagogičtí pracovníci, protože je to jeden z nejdůležitějších právních předpisů vztahující se k pracovníkům v mateřské škole. Učitelé/ky budou na základě těchto zákonů proškoleni o tom, co mají dělat v nejrůznějších případech, jako je např. oznamovací povinnost, na druhou stranu povinnost o mlčenlivosti apod.

Všichni pedagogičtí zaměstnanci podepíší potvrzení, že byli proškoleni v těchto bodech práva. Budou-li nějaké změny v oblasti práva, které se vztahují k pedagogickým pracovníkům, ředitel/ka s těmito změnami seznámí pedagogické pracovníky na nejbližší pedagogické radě a tyto změny vyvěsí i na nástěnku.

Nepedagogičtí pracovníci

Nepedagogičtí pracovníci projdou školením, které zajistí ředitel/ka nebo zástupce/kyně mateřské školy, anebo vedoucí školní jídelny. Budou proškoleni ze základu práva, školského práva a pracovního práva.

Základy práva

Zaměstnanci budou, proškoleni v oblasti bezpečnosti BOZP. Toto školení provede zástupce/kyně mateřské školy s novými nepedagogickými pracovníky.

Školské právo

Školení bude o vyhlášce č. 107/2005 Sb., o školním stravování a o zákoně č. 137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných. Toto školení provede ředitel/ka a vedoucí školní jídelny se všemi nepedagogickými pracovníky vztahující se k pozici kuchaře/ky nebo kuchařské pomocné síly.

Pracovní právo

S pracovním právem se seznámí sám nový nepedagogický pracovník, který ale jednotlivé body projde s ředitelem/kou před podepsáním pracovní smlouvy.

Všichni nepedagogičtí zaměstnanci podepíší potvrzení, že byli proškoleni v těchto bodech práva. Budou-li nějaké změny v oblasti práva, které se vztahují k nepedagogickým pracovníkům, ředitel/ka je s nimi v nejbližší době seznámí a vyvěsí tyto změny na nástěnku.

Seminář

Všichni pracovníci mateřské školy se povinně zúčastní semináře s právníkem v oblasti školského práva a se znalostí následků z trestního práva. Dalším účastníkem semináře bude zástupce policie ČR. Tento seminář se bude konat každé dva roky. Na semináři se budou rozebírat hlavně případy z úmyslného nebo neúmyslného trestného činu, za které byl nebo mohl být pedagogický pracovník stíhán a následně odsouzen. Příklady případů: zanedbání při kontrole hřiště a následné úmrtí dítěte, popálení dítěte od hořící svíčky v mateřské škole, učící učitel/ka v podnapilém stavu, ztráta dítěte, nepřiměřené trestání dítěte, žaloba od rodičů, kterým se zranilo dítě, i když už bylo předáno. Pomocí brainstormingu budou zaměstnanci hledat řešení, jak těmto případům předcházet a které by mohly skutečně uplatnit na svém pracovišti v rámci právních předpisů.

V případě zavedení nových bezpečnostních pravidel a zásad, které se týkají i rodičů, informuje je ředitel/ka mateřské školy na webových stránkách a upraví školní řád, který bude následně zpřístupněn všem zákonným zástupcům.

Na základě školení a semináře napíšou pracovníci test, aby bylo zkontrolováno, zda jsou si všichni vědomi všech právních předpisů a problémů.

Závěr

V bakalářské práci se věnuji tématu Trestněprávní odpovědnost učitelek mateřských škol. V teoretické části popisuji, jak základní pojem práva, tak vše, co zasahuje do práva školského a práva trestního. Zabývám se převážně tím, co má splňovat a jak se má chovat mateřská škola, tak i pedagogický pracovník, který v ní pracuje, ale i zákonný zástupce dítěte, který s mateřskou školou komunikuje a spolupracuje. V oblasti trestní odpovědnosti popisuji, jaké sankce mohou být určeny za porušení zákona nebo porušení přestupku. V závěru teoretické části jsem uvedla několik málo příkladů z praxe, kdy byla souzena učitelka z mateřské školy v souladu s trestní odpovědností. Je tu i příklad, který nakonec nebyl nijak potrestán, ale podle mého názoru měl být.

Hlavním cílem bakalářské práce byl výzkum, ve kterém jsem chtěla zjistit, zda učitelé/ky mateřských škol jsou dosti informováni/é o právních předpisech školského práva a na základě toho, zda ví, co jim hrozí v případě porušení zákona. Pro výzkum jsem si vybrala formu dotazníku, jednalo se tedy o kvantitativní výzkum. Dotazník jsem zaslala náhodně do 30 mateřských škol v České republice. Byl určen společně pro učitele/ky i ředitele/ky mateřských škol. Návratnost dotazníků byla 49%, kdy z 236 respondentů vyplnilo dotazník 116. Pro výzkum jsem si zvolila tři předpoklady. První předpoklad jsem si určila takový, že učitelé/ky mateřských škol nebudou mít povědomí o tom, co jim hrozí, když spáchají trestný čin či přestupek v souvislosti s výkonem jejich práce. Tento předpoklad se mi nepotvrdil. Výzkum ukázal, že 85% učitelů/ek se zajímá o to, co jim hrozí v souvislosti s jejich prací, ale u konkrétního případu 59% učitelů/ek odpovědělo, že neví, co jim hrozí. Průzkum tedy ukázal, že se učitelé/ky zajímají, jaký postih jim může hrozit, ale už se nezaměřují na konkrétní případy. Druhý předpoklad zněl, že učitelé/ky mateřských škol, které mají bakalářské či magisterské vzdělání jsou více informováni/é o právních předpisech než učitelé/ky, kteří/ré mají středoškolské pedagogické vzdělání. Tento předpoklad se opět nepotvrdil. Průzkum ukázal, že více informováni o právních předpisech jsou učitelé/ky s vysokoškolským vzděláním, znají i lépe zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a s vyhláškou č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání. Na druhé straně nám průzkum ukázal, že učitelé/ky se střední pedagogickou školou znají lépe práva a povinnosti, jak pedagogických

pracovníků, tak dítěte a jeho zákonného zástupce. Obě dvě skupiny jsou alespoň částečně informované, ale nebylo prokázáno, která skupina je informovaná více. Jako třetí předpoklad jsem si zvolila, že učitelé/ky mateřských škol, kteří/ré jsou zároveň řediteli/kami, jsou více informováni/y o právních předpisech, než učitelé/ky, kteří/é tuto funkci nevykonávají. Tento předpoklad nešel vyhodnotit, z důvodu, že dotazník vyplnilo jen 8 učitelů/ek, kteří/ré vykonávají funkci ředitele/ky. Průzkum nám, ale ukázal, že alespoň těchto 8 ředitelů/ek je dosti informováno o právních předpisech a že se o ně zajímají.

V třetí části bakalářské práce se věnuji návrhu, jak by měly být pracovnice v mateřské škole chráněny před případnými právními problémy. Během vypracování této práce jsem došla k názoru, že pracovníci/ce mateřské školy nemohou být přímo chráněni před právními problémy. Mohou tímto problémům, ale předcházet informovaností získanou pomocí školení a seminářů.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- (1) GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 4. Upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-023-9
- (2) SPIRIT, Michal., a kol. *Základy práva pro neprávnické*. 2. Rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-116-8
- (3) SPIRIT, Michal. *Úvod do studia práva*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-3290-9
- (4) JANKŮ, Martin., a kol. *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-078-2
- (5) BURIÁNOVÁ, Jana., JAKOUBKOVÁ, Věra., KATZOVÁ, Pavla. *Mateřská škola a právo*. Praha: Raabe, 2009. ISSN 1801-8408
- (6) VALENTA, Jiří. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2013*. 5. Aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-760-7
- (7) TĚTHALOVÁ, Marie. Právní vědomí a odpovědnost pedagoga. *Informatorium 3-8: Časopis pro výchovu a vzdělávání od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. 8. 3. 2013, č. 3, s. 2. DOI: ISSN 1210-7506.
- (8) ŠTEFFLOVÁ, Jaroslava. Zásady bezpečnosti nejsou pro parádu. *Učitelské noviny* [online]. 2006, č. 26 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=4951>
- (9) MARTÍNEK, Roman a Jakub JANÁČEK. Amnestovaná učitelka se smí vrátit do školky. *Deník.cz* [online]. Praha: Odeon, 3.1.2013 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/kraj-vysocina/amnestovana-ucitelka-se-smi-vratit-do-skolky-20130103-n6po.html>
- (10) Žena hlídala děti ve školce opilá, dostala podmínku. *Novinky.cz* [online]. 2010 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/192882-zena-hlidala-deti-ve-skolce-opila-dostala-podminku.html>
- (11) JANOUŠEK, Artur. Učitelka mateřinky strčila plačící dítě do skladu, vyvázla bez trestu. *IDNES.cz* [online]. 2012 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ucitelka-strcila-placici-dite-do-skladu-d9u-krimi.aspx?c=A120801_163313_usti-zpravy_oks

(12) Personál školky údajně umlčoval upovídané děti lepicí páskou. *Novinky.cz* [online]. 2009 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/162367-personal-skolky-udajne-umlcoval-upovidane-deti-lepici-paskou.html>

11 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Dotazník pro učitele/ky a ředitele/ky mateřských škol

Příloha č. 1

Dobrý den,

jmenuji se Hana Urbanová a jsem studentkou Jihočeské univerzity oboru Učitelství pro mateřské školy v Českých Budějovicích. Prosím, všechny učitelky/učitele mateřských škol o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci, která se zabývá právní odpovědností a znalostí práva v oblasti školství.

Dotazník pro učitele/ky a ředitele/ky mateřský škol:

1. Jak dlouhá je Vaše pedagogická praxe?

- a) Méně než 5 let
- b) 6 – 10 let
- c) 11 – 20 let
- d) 21 a více

2. Jaké máte ukončené vzdělání?

- a) SPgŠ
- b) Vyšší odborné
- c) Vysokoškolské zakončenou bakalářským či magisterským titulem
- d) Jiné

3. Seznámili Vás při studiu na škole učitelé se zákonem a s právními předpisy týkající se školské profese?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Jen okrajově
- d) Nepamatuji se

4. Jste učitelem/kou a zároveň ředitelem/kou

- a) Ano
- b) Ne, učitel/kou
- c) Jsem ředitelem/kou bez přímé výchovné práce

- 5. Znáte svá práva a povinnosti, která se týkají učitele/ky mateřský škol?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nejsem si jist/a, zda úplně
- 6. Seznámil Vás při nástupu do mateřské školy někdo se zákony, právy a povinnostmi týkající se Vaší pozice učitele/ky či ředitele/ky?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
 - d) Seznámila jsem se sama
- 7. Zajímáte se sám/sama o nové zákony, právní předpisy či změny, které se týkají vaší pozice učitele/ky či ředitele/ky?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Občas
- 8. Znáte práva a povinnosti dětí a jejich zákonných zástupců?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Částečně
- 9. Setkala jste se někdy se zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a s vyhláškou č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Jen okrajově
 - d) Nezajímá mě to

10. Chtěl/a byste být více informována o nových zákonech a právních předpisech týkajících se školství od svého zaměstnavatele ať osobním přístupem či nějakým kurzem?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Je mi to jedno

11. Porušil/a jste zákon nebo dopustil/a jste se nějakého přestupku na základě neznalosti zákona a právních předpisů v souladu s výkonem vaší práce?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

12. Víte, co dělat, když si pro dítě přijde rodič v podnapilém stavu nebo pod vlivem drog a není k sehnání jiná odpovědná osoba za dítě?

- a) Ano
- b) Ne

13. Víte, co Vám hrozí v případě, když vyzradíte dítěti, že je adoptované nebo osvojené?

- a) Ano
- b) Ne

14. Zajímáte se, co Vám může hrozit v případě ohrožení zdraví dítěte, spáchání přestupku apod.?

- a) Ano
- b) Ne